

‘Wat je van je leerlingen verwacht, moet je minstens van jezelf verwachten.’

een portret van
Paul Laaper
leraar mbo

Persoonlijk

[Personalia](#)

[Schaatsen](#)

[Leergierig](#)

Personalia

Ik ben Paul Laaper, geboren in Hilversum in 1951, opgegroeid in Uithoorn, dat toen nog echt een polderdorp was. Ik ben nu 58 jaar en geef al dertig jaar les op de horeca-afdeling van het ROC Midden-Nederland, vroeger de Streekschool Gildevaart, in Nieuwegein. Ik wil daar, als mijn gezondheid het toelaat, nog wel tot mijn zeventigste mee doorgaan. Sinds twee jaar woon ik in De Meern met mijn vrouw, we hebben geen kinderen.

Schaatsen

Een van mijn hobby's is schaatsen, ik doe dat altijd op de Utrechtse ijsbaan. Koken doe ik natuurlijk ook graag, maar dat zie ik niet als een hobby, dat is mijn vak. Ik vind het heel ontspannend omdat je met je handen bezig bent.

Leergierig

Verder heb ik geen hekel aan studeren. Ik heb tijdens mijn loopbaan diverse cursussen en studies gevolgd. Een paar jaar geleden ben ik met Algemene Cultuurwetenschappen begonnen, vooral uit interesse en niet omdat ik er per se iets mee wil gaan doen, maar misschien kan ik het toch een keer gebruiken in een les.

Opleiding & loopbaan

[Overzicht opleiding](#)

[Overzicht loopbaan](#)

[Pedagogische academie](#)

[Lerarenopleiding](#)

[Een vaste baan](#)

[Verder studeren](#)

[Zelfde school, ander werk](#)

[Contractonderwijs](#)

[Meer motivatie](#)

[Werkweek](#)

Overzicht opleiding

- pedagogische academie
- lerarenopleiding Engels en geschiedenis (een jaar)
- deel MO-A geschiedenis
- lerarenopleiding NGOLB
- levensmiddelentechnologie

Overzicht loopbaan

- streekschool Gildevaart, nu ROC Midden Nederland, afdeling horeca

Pedagogische academie

Ik heb in Uithoorn op een lagere school gezeten waar het voor een deel van de leerlingen normaal was om meteen daarna te gaan

werken en geen opleiding meer te volgen. Dat waren meestal de kinderen van boeren die in het bedrijf gingen meehelpen.

Na die school ben ik naar de mulo in Uithoorn gegaan. Toen ik die af had gerond, wilde ik naar de kweekschool, maar die werd net in dat jaar, 1968, omgevormd tot de pedagogische academie en daar moest je havo voor hebben. Dus eerst maar even naar de havo.

Vervolgens kon ik naar de driejarige opleiding van de Pedagogische academie in Heemstede. Ik beschouwde dat als een vooropleiding voor de tweedegraads lerarenopleiding, want ik heb nooit enige ambitie gehad om in het basisonderwijs te gaan werken.

Lerarenopleiding

Eigenlijk wilde ik leraar Engels worden. Dat kwam omdat ik een inspirerende leraar Engels had op de mulo en bovendien zaten veel neven en nichten van mijn vaders kant in het onderwijs, al ben ik van ons gezin dan wel weer de enige die dit vak heeft gekozen.

Na de pedagogische academie moest ik eerst in dienst en daarna ben ik naar de lerarenopleiding van de Vrije Universiteit gegaan. Daar moest je verplicht twee vakken kiezen, naast Engels koos ik geschiedenis.

Helaas zat ik op die opleiding tussen achttienjarigen die net van de havo kwamen en die door de leraren als kinderen werden behandeld. Er waren er maar een stuk of vier die net als ik een andere voorgeschiedenis hadden. Ik voelde me er helemaal niet thuis. Ik heb het een jaar volgehouden en ben toen gestopt.

Omdat geschiedenis me eigenlijk veel beter beviel dan Engels ben ik toen MO-A geschiedenis gaan studeren aan het Nutsseminarie, van de Universiteit van Amsterdam. Dat heb ik gedeeltelijk afge maakt totdat ik in 1979 een vaste baan kreeg bij de streekschool Gildevaart in Nieuwegein, een mbo-opleiding.

Een vaste baan

Mijn toenmalige vriendin vond namelijk dat ik maar eens een vaste baan moest krijgen. Ik had na mijn dienst allemaal verschillende baantjes gehad: twee jaar op een nijverheidsschool, vijf jaar op een in-service-opleiding voor ziekenverzorging en daarnaast ook nog als kok in de horeca. Mijn vriendin gaf me een advertentie van de streekschool Gildevaart, waarin gezocht werd naar een teamleider met onderwijservaring en ervaring in de horeca.

Die twee ervaringen had ik allebei en zo moest ik op mijn zevenentwintigste meteen een team leiden. De meeste teamleden kwamen uit het vak zelf en schoolden zich via avondstudie om tot leraar. Dat iemand zowel ervaring had met het vakgebied als met het leraar zijn was vrij uniek. Zo iemand zochten ze dus, en zo iemand was ik.

Vanaf dat moment maakte ik deel uit van de horeca-afdeling van de streekschool. De streekscholen waren samenvoegingen van de vroegere ambachtelijke leerlingstelsels die verbonden waren aan de diverse Its-en. Je had er opleidingen op allerlei niveaus. De leerlingen hadden vier dagen betaald werk en kwamen één dag naar de streekschool.

Ik ben altijd op diezelfde school gebleven. Vijf jaar geleden zijn we onderdeel geworden van het ROC Midden Nederland. We hebben eigenlijk vrij lang onze eigen koers kunnen varen, maar met het opgaan in het ROC zijn de lijnen naar de directie steeds langer geworden. Er zijn allerlei tussenlagen gekomen en er is erg veel bureaucratie ontstaan. Dat vind ik vervelend, omdat het de school nu meer om de bedrijfsvoering dan om het onderwijs lijkt te gaan.

Verder studeren

Teamleider ben ik een jaar of vijf, zes geweest en daarna ben ik ermee gestopt en ben ik alleen les gaan geven. Inmiddels was ik in deeltijd een lerarenopleiding van het NGOLB begonnen, een specifieke opleiding voor het beroepsonderwijs. Ik vond namelijk dat ik meer kennis van het vakgebied op moest doen.

Later, in de jaren negentig, heb ik nog levensmiddelentechnologie gestudeerd aan de Agrarische Hogeschool in Delft. Ook dit deed ik omdat ik het van belang vind jezelf te ontwikkelen en te blijven vernieuwen.

Bij levensmiddelentechnologie draait het om de procesgang van alles wat met voedsel te maken heeft. Op de universitaire opleiding gaat het dan vooral om de chemische productontwikkeling en de eigenschappen van grondstoffen, de hbo-opleiding richt zich meer op de toepassing daarvan, daarmee kan je bijvoorbeeld kwaliteitsmanager worden of productieleider in een fabriek.

Een totaal andere studie is de opleiding Algemene Cultuurwetenschappen waaraan ik een paar jaar geleden begonnen ben op de Open Universiteit. Ik ben daar nog mee bezig, hier komt mijn oude liefde voor geschiedenis weer boven.

Zelfde school, ander werk

Toen ik mijn studie levensmiddelentechnologie had afgerond, wilde ik eigenlijk op zoek naar een andere baan. Ik had al die tijd les gegeven bij het beroepsonderwijs en ik wilde wel eens wat anders. Maar het is niet zo makkelijk om iets nieuws te vinden als je vijf-enveertig bent en bovendien wilde mijn manager graag dat ik bleef. Hij vroeg mij of ik me binnen het contractonderwijs op onze school wilde bezighouden met het opzetten van nieuwe projecten en cursussen.

Vóór 1991 mochten we geen commerciële cursussen geven, dat soort cursussen mochten alleen door andere instellingen gegeven worden. Maar vanaf 1991 veranderde dat en werd het ook voor scholen mogelijk om commerciële cursussen aan te bieden en zelf inkomsten binnen te halen.

Vanaf toen hebben wij het cursusaanbod van die instellingen opgenomen in ons eigen programma maar ook nieuwe cursussen opgezet en aangeboden. Ik heb bijvoorbeeld lessen burgerinformatica en computerlessen voor beginners gegeven.

Contractonderwijs

Sindsdien hou ik me dus bezig met het volwassenenonderwijs. Daar komen mensen vanaf achttien jaar die om wat voor reden dan ook kiezen voor dat contractonderwijs, maar er komen ook veel herintredende vrouwen die zich willen laten omscholen. Die

willen bijvoorbeeld een cateringbedrijfje oprichten. Soms komen er mensen die al een universitaire opleiding gedaan hebben, maar al het theoretische gepraat zat zijn en graag iets praktisch willen doen.

Na een paar losse cursussen te hebben gegeven, werd ik gevraagd een niveau 4-opleiding op te zetten die vergelijkbaar moest zijn met de middelbare hotelschool.

Er bestaan twee soorten opleidingen op het mbo, de bol-opleiding en de bbl-opleiding. De opleiding die ik heb opgezet is een bol-opleiding, de beroepsopleidende leerweg. Daarbij hebben de leerlingen twee of drie dagen per week les en lopen ze daarnaast stage. Deze opleiding duurt vier jaar en leidt op tot zelfstandig ondernemer.

Daarnaast heb je de bbl-opleidingen, de beroepsbegeleidende leerweg, waarbij leerlingen al werk hebben voor vier dagen en een dag naar school gaan.

Meer motivatie

Het is heel anders om les te geven bij het contractonderwijs, vind ik. De leerlingen hebben hier bewust voor gekozen en dus zijn ze doorgaans gemotiveerder. Bovendien betalen ze er redelijk wat geld voor. Soms betalen de werkgevers het op voorwaarde dat ze drie jaar bij het bedrijf blijven, maar ook dan hebben leerlingen een goede reden om gemotiveerd te zijn, namelijk vanwege hun baan.

Het gebeurt natuurlijk wel dat mensen niet komen opdagen maar daar hebben ze dan goede redenen voor. Iedereen woont op zichzelf, heeft z'n werk, zijn relatie en dus z'n problemen. Maar meestal zijn het gemotiveerde mensen en dat is fijn werken.

Werkweek

Ik werk vier dagen per week, ik maak gebruik van de bapo-regeling die me één vrije dag per week oplevert. Maandag heb ik de hele dag een niveau 2-groep en dinsdag de hele dag een niveau 3-groep. Die lessen bereid ik zondagavond voor.

De rest van de tijd werk ik mee aan een project bij de Belgische marine waar een eigen militaire opleiding omgebouwd moet worden naar een bbl-opleiding.

Leraarschap

Waarom leraar

Goede leraren

Pubers versus volwassenen

Slechte leraren

Taak van de leraar

Orde

Juiste voorwaarden

Niet populair doen

Hoogtepunt

Nare kanten van leraar zijn

Zelfevaluatie

Waarom leraar

Leraar zijn bevalt me prima. Ik heb nooit zelf kok willen worden, dat vak is voor mij meer middel dan doel, het doel is het lesgeven. Ik vind mijn vak dus niet het belangrijkste, het gaat mij er meer om dat je leerlingen kan laten groeien als mens en ze kan helpen dichterbij hun eigen doel te komen.

Ik heb het koksvak natuurlijk wel gekozen omdat ik daar affiniteit mee heb en je kan het beste iets onderwijzen waar je affiniteit mee hebt. Als ik de tweedegraads lerarenopleiding geschiedenis afgemaakt had, was ik nu misschien wel leraar geschiedenis geweest. Dat had ik ook prima gevonden.

In ieder geval vind ik het pedagogische belangrijker dan het vak-

matige. Ik heb leerlingen echt mens zien worden. Sommigen komen als brullende F-side-supporters binnen en daar moet je dan goed functionerende koks van zien te maken. Dat lukt niet altijd, ik heb ze ook niet zo heel lang onder mijn hoede, maar het is fijn als ze enigszins gepolijst weer naar buiten komen.

Goede leraren

Als jonge mensen mij vragen of ik ze het onderwijs aanraad, zaag ik ze door op hun motieven. Ik zeg dan: 'Je denkt dat je veel van je vak kwijt kunt, maar dat valt nogal tegen.' Er zijn chef-koks die denken dat ze door les te geven hun vak kunnen overbrengen, maar leraar zijn of kok zijn, dat is absoluut niet hetzelfde. Ook op een school als de onze ben je niet de chef-kok, maar leraar.

Een goede leraar moet belangstelling hebben voor zijn leerlingen en moet bereid zijn om zich open te stellen voor ál zijn leerlingen, wie het ook is en hoe die leerling zich ook gedraagt. Daarnaast moet een goede leraar uiteraard voldoende kennis en vaardigheden hebben om het vak uit te kunnen oefenen en over te kunnen brengen.

Hoe je dat het beste kunt doen, moet je tijdens het lesgeven helemaal zelf uitvinden. Er is een uitspraak van onze pedagogieklereares op de Pedagogische Academie die me altijd is bijgebleven: 'We leiden jullie op tot je op de eerste schooldag de deurknop van de nieuwe school in je hand neemt. Vanaf het moment dat je die deurknop omdraait, moet je het zelf doen.'

Daar ben ik het helemaal mee eens. Je krijgt op je opleiding kennis en een aantal vaardigheden mee en als het goed is heb je je de juiste instelling eigengemaakt om met leerlingen om te gaan. Maar dan gaat het pas beginnen. Ik denk dat veel jonge leraren zich dat niet altijd realiseren.

Pubers versus volwassenen

Het is prachtig om je leerlingen te zien groeien tijdens hun opleiding. Dat geldt vooral als je lesgeeft aan jongeren. Dat zijn in het begin vaak nog pubers, maar ze veranderen meteen als ze - bij de bbl-opleidingen - gaan werken. Dan hebben ze er een werkgever bij die beroepseisen stelt vanuit de beroepspraktijk. Ze vertonen dan van de ene dag op de andere meer verantwoordelijkheidsgevoel. Ik heb dat ook van ouders gehoord, dat ze hun kinderen snel zagen veranderen.

Slechte leraren

Helaas zijn er volgens mij best wel veel slechte leraren. Dat zijn van die types die 's morgens achter hun bureau zitten en niet eens weten wie er precies binnenkomen en gewoon een les uit een boek afdraaien, die stijf vasthouden aan hun methode. Dat komt misschien voort uit onzekerheid of een slechte opleiding, maar ik zie dat deze mensen altijd blijven worstelen met hun leraarschap.

Ik heb overigens niets tegen een methode, je moet de vastigheid van een leerlijn hebben, maar de methode vertelt niet hoe je met je leerlingen omgaat en hoe je je vak overbrengt. Dat moet je zelf uitvinden. En het helpt meestal niet om je dan heel strikt aan het boek te houden, je moet ook kijken wat een bepaalde groep leerlingen nodig heeft.

Er zijn weinig impulsen om het gedrag van dat soort leraren te verbeteren, vind ik. Je zou dat vanuit de schoolleiding kunnen doen door middel van intervisie of scholingsdagen. Maar dat zie ik een schoolleiding nog niet zo gauw doen.

Het is een ramp geweest voor het mbo dat een lerarenopleiding op een gegeven moment niet overal meer verplicht was. Het is niet per definitie zo dat een lerarenopleiding goede leraren oplevert, maar ze hebben in elk geval een bepaalde basis aan pedagogiek en didactiek meegekregen.

Taak van de leraar

Ik vind het mijn belangrijkste taak om te zorgen dat de leerling de ruimte krijgt om te worden wie en wat hij wil worden. Ruimte voor groei dus. Dat probeer ik vooral te bereiken door ze de omgangsvormen en mores van het vak te leren, waarbij ethiek een belangrijke rol speelt.

Als je net begint als leraar, dan richt je je vooral op de inhoud van je vak en wil je daar zoveel mogelijk over vertellen, maar naarmate je langer bezig bent, begrijp je steeds beter dat het vak niet zo belangrijk is, zeker niet in het mbo-onderwijs. De leerlingen zijn al vier dagen in de praktijk bezig en daar leren ze het vak wel. Je hebt als leraar eigenlijk een andere taak, namelijk ze te vormen, noem het maar het pedagogische deel.

Dat klinkt misschien vreemd als het gaat om iemand van veertig met twee kinderen, maar ook zo'n leerling moet nog gevormd worden wat betreft de omgangsvormen en de eigenheden van het vakgebied.

Wat de mores betreft vind ik het bijvoorbeeld belangrijk dat de jongens en mannen zich realiseren dat vrouwen anders in de omgang zijn dan mannen. Dat betekent dat ik grof taalgebruik, dat nogal eens voorkomt in keukens, niet tolereer. Ik tolereer ook geen discriminerende moppen.

Bij al dat soort dingen geldt natuurlijk dat je zelf het goede voorbeeld moet geven. Mijn stelregel is: Wat je van je leerling verwacht, moet je minimaal van jezelf verwachten.

Verder besteed ik veel aandacht aan de ethiek van het vakgebied: hoe is de houding van koks tegenover vegetariërs, hoe ga je met voedsel om, hoe ga je met levende dieren om, bijvoorbeeld met kreeften die je zelf moet dood maken en bereiden, hoe denk je over de bio-industrie en genetisch gemanipuleerd voedsel? Op school kan ik zelf geen biologisch voedsel gebruiken, want we zitten vast aan een bepaalde leverancier, maar ik stel dat soort dingen wel aan de orde in de hoop dat ze erover na gaan denken.

Ondanks het feit dat leerlingen volgens mij het vak leren op de werkvloer, heb ik zeker het idee dat ik leerlingen een stap verder breng. Eerlijk gezegd denk ik niet dat leerlingen het zonder opleiding niet kunnen redden, maar op deze manier krijgen ze wel meer verdieping.

Ik vraag leerlingen aan het eind van het jaar altijd wat ze geleerd hebben en waar ze zouden staan als ze de opleiding niet hadden gevolgd. Uit de antwoorden die ik krijg maak ik op dat ze inder-

daad een eind vooruit zijn gekomen.

Orde

Hoewel ook volwassen leerlingen volgens mij dus nog gevormd moeten worden, zijn er niet echt ordeproblemen bij het contract-onderwijs. De leerlingen hebben zelf voor deze betaalde opleiding gekozen en komen alleen als ze dat willen. Het reguliere onderwijs is een ander geval, daar zitten wel degelijk leerlingen die niet willen.

In het begin van mijn loopbaan stond ik heus wel eens met trillende handen voor de klas, maar later gebeurde me dat nooit meer, ik weet eigenlijk niet wanneer het omslagpunt was, dat ging geleidelijk.

Als je net begint, gebruik je sneller verbaal geweld of je stuurt iemand de klas uit. Ik heb dat trouwens niet heel vaak gedaan, want je merkt gauw genoeg dat dat niet helpt. Later ben ik zelf wel eens uit de klas weggelopen in zo'n geval. Meestal komen ze je dan weer snel terughalen, maar ik heb ook een keer meegeemaakt dat ze dachten: Hij weg, dan wij ook weg.

Juiste voorwaarden

Om orde en autoriteit in een klas te krijgen, moet je voor jezelf de juiste voorwaarden scheppen.

Je moet zorgen dat je voor de juiste doelgroep staat, ik zou er bijvoorbeeld niet aan moeten denken om groep acht of de brugklas les te moeten geven.

Verder moet je altijd je lessen blijven voorbereiden, tot het laatst toe. Die organisatorische competentie is heel belangrijk want het geeft jezelf rust en zekerheid. Je kan gerust afwijken van je voorbereide plannen, maar je hoeft je er dan geen zorgen meer over te maken. Als je duidelijk weet wat je over wilt brengen, krijg je weinig problemen, want dan ben je zeker van je zaak.

Autoriteit ontleen je volgens mij als leraar vooral aan je zekerheid, daarom is het zo belangrijk dat je je voorbereid hebt. Als je bang bent voor een klas, voelen ze dat meteen aan en dan kunnen leerlingen echt hyena's zijn.

Ik heb mijn voorbereiding altijd op mijn tafel liggen en ook al maak ik er in de praktijk niet echt gebruik van, het geeft me wel rust. Leerlingen mogen er ook in kijken als ze willen.

Behalve het blijven voorbereiden van de lessen zou ik elke leraar aanraden elk jaar minstens tien procent van zijn lessen te vernieuwen. Je lesstof blijft dan fris en up-to-date, het houdt je scherp en het je maakt het allemaal ook leuker voor jezelf.

Ten slotte moet je werkvormen afwisselen: mbo-leerlingen zijn geen leerfanaten, die moet je niet tracteren op allerlei theoretische verhandelingen. Je moet variatie in je lessen aanbrengen en het spannend houden. Zo leg ik natuurlijk wel dingen uit, maar ik laat ze vooral zelf opdrachten maken. Dat kost veel meer tijd dan wanneer ik het zelf even vertel en dus kan ik minder onderwerpen behandelen, maar het houdt de leerlingen wel bij de les.

Niet populair doen

Wat je in elk geval nooit moet doen is de populaire bink uithangen. Dat werkt volgens mij bij geen enkele leeftijdsgroep, je moet gewoon jezelf blijven. Je hoeft ook geen enorme afstand te scheppen, zoals sommige leraren propageren, je moet vooral duidelijk zijn in je rol.

Nare kanten van leraar zijn

Maar met al je voorbereidingen en goede wil heb je soms als leraar toch het gevoel dat je tekort schiet, ook als je er niets aan kunt doen, bijvoorbeeld als er een leerling overlijdt. Bij de leeftijdsgroep die ik heb, en dan bedoel ik vooral de jongvolwassenen, komt zelfdoding nog wel eens voor, ik heb het tenminste al een paar keer meegemaakt.

Je vraagt je dan af hoe dat kon gebeuren, waarom je het niet hebt zien aankomen, ook al zag je zo'n leerling soms maar een keer per week, ook al zagen zelfs de ouders het vaak niet aankomen.

Ook heb ik wel meegemaakt dat leerlingen bij een auto-ongeluk betrokken raakten, met ernstige gevolgen.

Als zoiets gebeurt, is dat heel akelig en de impact op een klas en jezelf is groot. Je voelt je dan vooral zo machteloos.

Hoogtepunt

Gelukkig staan er positieve dingen tegenover. Een hoogtepunt tijdens mijn loopbaan was dat we een paar jaar geleden een jongen met een psychiatrische achtergrond binnenkregen op de niveau 1-opleiding, de assistentenopleiding voor mensen zonder enige vooropleiding.

Hij kwam als een bang vogeltje binnen en zat bij een collega van mij in de klas. Hij heeft niveau 1 keurig afgerond en is bij een andere collega niveau 2 gaan doen. Hij wist niet goed wat hij daarna wilde en besloot uiteindelijk bij mij niveau 3 te volgen.

Ik hoorde van mijn collega wat zijn achtergrond was en dat ik daar rekening mee moest houden. Hij was ook bij mij in de klas heel onzeker en tot overmaat van ramp overleed gedurende het jaar zijn moeder, terwijl hij al geen vader meer had.

Toch is hij geslaagd en heeft hij het jaar erna de leermeesteropleiding gedaan. Dat is een zeer korte opleiding, maar er wordt veel van je gevraagd. Ook daarvoor is hij geslaagd en op dat moment waren mijn twee collega's en ik erg trots.

Dat is waar je het voor doet: iemand met een ingewikkelde achtergrond komt bij je binnen en met z'n allen slaag je erin hem een toekomstperspectief te bieden.

Zelfevaluatie

Of ik mezelf een goede leraar vind? Als ik afga op de anonieme evaluaties aan het eind van het jaar, zijn leerlingen altijd wel positief. Ik denk dat ik in eerste instantie afstandelijk op leerlingen overkom en bovendien eis ik veel van ze, maar ze merken ook snel dat ik flexibel ben, open sta voor discussie en gevoelig ben voor goede argumenten.

De praktijk in de klas

Een lesdag

ICT

Ontbrekende voorkennis

Te laat

Afspraken maken

Bespreekbaar

Veilige leeromgeving

Voorstelrondje

Differentiëren

Uitval

Geen manager

Ik heb nooit ambities gehad om een manager te worden. Ik ben destijds in het management begonnen, in combinatie met lesgeven, maar ik ben ermee gestopt omdat de organisatie en de school steeds groter werden zodat ik het overzicht verloor.

Ik wilde iedere leerling op z'n minst bij naam kennen en dat kon op een gegeven moment niet meer. Ik had het gevoel dat ik het contact met de leerlingen kwijtraakte en om dat contact was het me juist te doen.

En trouwens, ik vind die managementtaken niet zo interessant. Je moet, vind ik, wel een speciaal type zijn om die dingen echt leuk te vinden.

Een lesdag

Ik heb mijn groepen de hele dag en geef ze 's morgens theorie, inclusief toetsen, en 's middags praktijk in de keuken.

Ik geef tweeënhalve uur theorieles en daar gaan nog de voorbespreking van de praktijkles en de koffiepauze van af. Verder is het zo dat ik een verkorte opleiding geef en dat ik de theorie van twee lesjaren in een jaar moet proppen. Ze moeten dus veel thuis doen.

Ik gebruik verschillende werkvormen, voor zover de tijd dat toelaat. Zo geef ik vaak presentaties over een bepaald onderwerp. Voor de koffiepauze zet ik dan het thema neer en na de pauze moeten ze daar een verwerkingsopdracht over maken.

Tijdens de presentatie behandel ik meteen de belangrijkste struikelblokken terwijl ik in gesprek ben met de leerlingen, want ik wil niet de hele tijd zelf aan het woord te zijn. Ik ben blij dat de leerling in de afgelopen tijd steeds centraler is komen te staan in het onderwijs, er zijn gelukkig tegenwoordig nog weinig leraren die net als vroeger de hele dag staan te oreren.

's Middags gaan we de keuken in en moeten de leerlingen hun praktijkopdrachten doen. Ik loop ondertussen rond om iedereen te helpen.

ICT

Een enorme verrijking van zowel de theorie- als de praktijklessen is de ICT geweest. Acht jaar geleden heeft het ROC Blackboard gekregen en ik ben hier in de afdeling een van de eerste gebruikers. Inmiddels ben ik er behoorlijk afhankelijk van.

Het verbetert de kwaliteit van mijn lessen, omdat ik me niet meer bezig hoeft te houden met de randverschijnselen van het lesgeven, zoals het kopiëren of organiseren van lesmateriaal. Alles staat namelijk al op de digitale leeromgeving. Ook de planning van de lessen. Tijdens de praktijklessen staat de computer in de keuken, zodat ze iets kunnen opzoeken als dat nodig is.

Verder kan ik op de computer mooie presentaties maken en de filmpjes en foto's verwerken die ik in mijn lessen maak.

Mbo-leerlingen hebben moeite het proces dat ze doorlopen en het

resultaat dat ze uiteindelijk bereiken, te evalueren. En ik vind dat juist van groot belang: daar leren ze veel van.

Daarom maak ik tijdens de praktijklessen foto's en sinds kort ook video-opnames. Die stel ik voor de leerlingen beschikbaar en ze zijn verplicht dat materiaal te gebruiken als ze bijvoorbeeld bezig zijn met de voorbereiding van een toetsnabespreking. Als de leerlingen de video's terugzien, begrijpen ze veel beter wat ze gedaan en bereikt hebben en daar leren ze - nogmaals - erg veel van.

Ontbrekende voorkennis

Ook tijdens de theorielessen zouden we de leerlingen eigenlijk zoveel mogelijk zelf aan de slag willen houden door ze opdrachten te laten doen, maar we zoeken nog naar een evenwicht. Veel leerlingen zijn namelijk slecht op het gebied van informatievaardigheden. Ze nemen de eerste vijf hits op Google voor waar aan en verder komen ze niet.

Daar zou ik graag apart aandacht aan willen besteden, maar daar is weinig tijd voor. Eigenlijk zouden ze dat al op hun vooropleiding geleerd moeten hebben, ze zijn immers minstens achttien als ze bij mij komen, maar dat is helaas vaak niet het geval.

Hetzelfde geldt voor rekenen. Er zijn er een paar die geen procentuele berekeningen kunnen maken en er is echt geen tijd om dat uitgebreid uit te leggen. Ik verwijs ze door naar boeken of internetpagina's zodat ze het zelf kunnen leren, maar dat doen ze niet altijd.

Te laat

Ik begin mijn lessen altijd op het moment dat ze moeten beginnen en doe de deur dicht. Ze kunnen naar binnen als ze te laat zijn, maar ze merken wel dat ik het vervelend vind. Ik vraag dan ook altijd aan het begin van het jaar of ze het willen laten weten als ze later zijn en de meesten doen dat, al zijn er altijd een paar bij die toch gewoon te laat komen.

Afspraken maken

Om dat soort dingen zoveel mogelijk te voorkomen is het het beste in het begin van het jaar afspraken te maken. Ik zeg ze zo ongeveer het volgende: 'Er zijn hier op school een of twee dingen die absoluut verboden zijn, dat heeft de schoolleiding zo bepaald, daar gaan we dus niet over discussiëren. Maar verdere verboden zijn er niet in mijn lessen. Ik vind wel dat we een paar afspraken moeten maken, want we zijn hier allemaal met een bepaald doel, namelijk om veel te leren en het liefst een diploma te halen. Daarom is het handig afspraken te hebben zodat iedereen lekker aan het werk kan gaan.'

Dan maken we afspraken over het gebruik van de telefoon, er kan best een reden zijn om die aan te laten, ik wil het alleen graag weten. We maken zoals gezegd afspraken over te laat komen en doorgaans houdt iedereen zich daaraan. Als je het niet als verboden maar als afspraken neerzet, geeft dat een veel prettigere sfeer.

Bespreekbaar

Vroeger praatten leraren eerder in verboden en gingen ze niet met hun leerlingen in discussie. Volgens mij is het een goede verande-

ring dat dat nu veel normaler is.

Als een les niet goed liep, kun je vragen: 'Jongens, het ging helemaal niet, hoe komt dat nou en hoe kan het beter?' Dat kun je bespreekbaar maken en dat werkt goed. Het fundament van je onderwijs is namelijk de relatie met je groep, als die slecht is, begin je helemaal niets.

Daarom moet je de eerste week of desnoods de eerste maand dat je een groep hebt veel tijd investeren in de band met je groep. Door ze te laten zien dat je geïnteresseerd bent in ze. Door meteen duidelijk te laten merken wat je van ze wilt.

Ik zorg er ook altijd voor in de eerste les meteen de namen van mijn leerlingen goed te leren.

Veilige leeromgeving

Om leerlingen te stimuleren moet je zorgen dat hun leeromgeving veilig is. Om dat te bereiken vind ik het van belang dat leerlingen fouten durven maken. In de praktijklessen vraag ik mijn leerlingen altijd om alles wat ze gemaakt hebben in te leveren, ook als het mislukt is, en er mislukt nogal eens wat.

Ik bespreek alles na wat ze maken, en als ze iets wat mislukt is niet willen laten zien zeg ik: 'Laat het toch maar zien, want je hebt er tijd en energie in gestoken en als jij ons nu kunt uitleggen wat je fout hebt gedaan, kunnen we er misschien allemaal iets van leren.'

Dat heeft een leereffect, maar je maakt ook duidelijk dat ze niet gestraft worden als er iets fout gaat en dat vind ik eigenlijk nog belangrijker. Je koppelt het product op deze manier los van de persoon. Ze leren dat het gaat om het brood dat verbrand is en niet om henzelf als persoon en dat maakt fouten maken minder eng.

Fouten maken is vaak echt iets wat leerlingen nog moeten leren, in de horeca word je, als je fouten maakt, al snel afgezeken. Ik probeer dat dus zelf niet te doen.

Ik ben wel hard als ik vind dat ze er een rotzooi van maken. Het is niet erg als er iets fout gaat, maar als leerlingen hun les niet goed voorbereid hebben en het gaat dan fout dan krijgen ze dat wel van me te horen. Dan zeg ik: 'Ik bereid mijn lessen voor, dus jij bereid je lessen ook voor. Punt.'

Voorstelrondje

Een andere manier om een veilige sfeer te scheppen is door rekening te houden met het soort leerlingen dat je hebt. Neem nu het voorstelrondje. Veel mbo-leerlingen, en zeker koks, zijn van nature absoluut geen pratens en vinden het vervelend in hun eentje iets over zichzelf te moeten vertellen in een groep waarin ze bijna niemand kennen.

Ik zet ze daarom bij de eerste les in een kring en ga er zelf tussenin zitten en ga dan het gesprek met ze aan. Ik spreek iedereen aan en laat iedereen iets toevoegen aan mijn verhaal of een vraag beantwoorden en als dat gebeurt kan ik makkelijker vragen: 'Goh, waar werk jij eigenlijk?' Dat is een veel natuurlijker manier. Het

neemt wel meer tijd in beslag, maar zo krijg je niet van die opgelepelde en geforceerde informatie, je krijgt gewoon te horen wat zij nodig vinden dat je hoort.

Differentiëren

Ook binnen de groep moet je rekening houden met het soort leerlingen dat je hebt. Iedere leerling is anders en vraagt op een andere manier om aandacht. Ik probeer leerlingen die juist niet om aandacht vragen ook bij de les te betrekken, maar dat kan in een groep van zestien mensen in de keuken best moeilijk zijn omdat je dan al met zoveel dingen tegelijk bezig bent.

In de theorielessen differentieer ik niet echt bij het lesgeven, maar in de praktijklessen wel. Er zit veel verschil in het niveau van de leerlingen en daar probeer ik op aan te sluiten.

Daarbij merk ik dat vrouwen over het algemeen meer bevestiging bij hun leraar zoeken dan mannen, die zeker als ze jong zijn meer bravouregedrag vertonen. Vrouwen zijn onzekerder, maar ik moet zeggen dat de laatste tijd mijn beste leerlingen juist vrouwen zijn, omdat ze meer van me willen aannemen en dus sneller leren.

Uitval

Gelukkig komen leerlingen in het contractonderwijs meestal om iets te leren en werken ze over het algemeen mee. De uitval in het mbo is groot, maar dat geldt bij het contractonderwijs natuurlijk minder. Toch gebeurt het soms dat een leerling er met de pet naar gooit.

Ik heb dit jaar een leerling die een paar keer niet is komen opdagen. Toen hij wel weer een keer kwam zei ik: 'Volgens mij ben jij een rotzooi aan het maken van je opleiding en ook van je leven.' Daar had ik wel gelijk in, zei hij, maar hij kwam evengoed weer een paar lessen niet. Na een paar weken was hij terug en zei hij: 'Vanaf nu ben ik er weer.' Ik zei dat ik daar blij mee was en dat ik hoopte dat hij zijn zaken thuis ook weer op een rijtje had, want dat het anders niet ging werken. Dat ging een paar weken goed, en nu heb ik hem al vier weken weer niet gezien.

Daar doe ik dan verder niets aan, want dat heeft weinig zin. Ze zijn volwassen en staan op eigen benen en ze hebben geen recht op de hulpinstanties van het reguliere onderwijs. Ik probeer iemand in zo'n geval dus weer aan de slag te krijgen, maar ik ga daar niet eindeloos mee door, dat moet iemand helaas zelf doen.

Op en rond de school

[Projecten](#)

[ROC geen verbetering](#)

[Niet loyaal](#)

[Collega's](#)

[Kennis delen](#)

[Kinderen met problemen](#)

[Blijf in ontwikkeling](#)

Projecten

Ik heb nooit full-time voor de klas gestaan, ik heb altijd meegewerkt aan buitenschoolse en binnenschoolse projecten. Ik heb bijvoorbeeld in examencommissies gezeten en ben vaak in het buitenland geweest, onder andere voor de Hotelschool Maastricht.

Die hadden een project in Bulgarije, waar een dochterschool werd gesticht. Wij moesten daar leraren opleiden zodat zij de school uiteindelijk konden overnemen.

ROC geen verbetering

Het idee achter het ROC was: het onderwijs verbeteren. Zo werd het althans verkocht. In plaats daarvan is het een bedrijf gewor-

den waar geld verdienen het belangrijkste is. Nu ben ik het ermee eens dat er geld verdiend moet worden en je mag best een tikkeltje commercieel ingesteld zijn, maar als dat je doel wordt als onderwijsinstelling, dan is er iets goed mis, vind ik.

Zo vond ik bijvoorbeeld het idee van de instructeur een vreselijk slecht idee. Die mensen zijn niet opgeleid als leraar en worden ook aangenomen als instructeur, als assistent dus, maar moeten wel hetzelfde werk doen als een leraar. Dat is misschien goedkoper, maar het komt het onderwijs niet ten goede.

Wat ik ook heel jammer vind, is dat er steeds meer afstand komt tussen de verschillende afdelingen en zelfs binnen dezelfde afdelingen. Toen het hier nog een streekschool was, vormde de afdeling waar ik op werkte een eenheid en maakten we deel uit van een moederorganisatie, maar sinds we bij het ROC horen, lijken er meer schotten tussen de afdelingen te staan. De ROC-gedachte is dat het één organisatie is, maar in feite zijn de verschillende afdelingen concurrenten en dat vind ik niet prettig. Zelfs binnen onze eigen afdeling neemt de samenwerking af. We hebben bijvoorbeeld verschillende lerarenkamers, dat komt ook door het gebouw, maar het vermindert de eenheid.

Van dat soort veranderingen had ik op een gegeven moment zo mijn buik vol dat ik gebruik ben gaan maken van de baporegeling. Dat had dus niets met mijn lessen of mijn leerlingen te maken, daar had ik geen enkele moeite mee. Het is het ROC-beleid dat me ertoe heeft gebracht.

Niet loyaal

Onderwijsorganisaties verwachten dat je loyaal bent aan hen, maar als werknemer hoef je die loyaliteit omgekeerd niet te verwachten.

Een paar jaar geleden gaf ik een opleiding die mede geïnitieerd was door een externe partij. Die partij zorgde voor het lesmateriaal, maar dat was werkelijk heel slecht, het werkte totaal niet.

Ik heb daarom mijn eigen materiaal gemaakt en daar ging die externe partij moeilijk over doen: dat mocht niet, omdat het dan anders was dan op andere opleidingen, dat was niet eerlijk, enzovoort.

Dat was allemaal onzin en flauwekul. In mijn materiaal ging het om precies dezelfde leerstof, alleen was het minder slordig, minder onsamenhangend en minder onbegrijpelijk vormgegeven.

Het liep, dat spreekt voor zich, uit op een conflict. En wat ik daarbij het allerergste vond was dat mijn eigen ROC het niet voor me opnam, voor geen meter. Ze lieten me vallen als een baksteen. Uit angst dat het contract met die partij zou worden opgezegd, dat 'we' leerlingen zouden verliezen, dat er dus minder inkomsten zouden zijn om al die salarissen van ROC-bestuurders te bekostigen.

Ik las bij een van de andere leraren van dit project 'Duizend jaar voor de klas': 'Het onderwijs is het mooiste vak dat er is, maar je moet er rekening mee houden dat je bij de slechtste werkgever terecht komt.' Dat gevoel herken ik wel.

Collega's

Op dit moment kan ik gelukkig in hoge mate mijn eigen gang gaan. Ik doe het contractonderwijs samen met één andere collega, en er is niet iemand die constant over onze schouder meekijkt. We overleggen elke week over onze aanpak, we werken al tien, vijftien jaar intensief samen en dat gaat heel goed. We kunnen ons ei wel kwijt.

Kennis delen

Ik snap eerlijk gezegd de collega's niet die zeggen dat ze nu minder kennis kwijt kunnen aan de leerlingen. Als je namelijk de beroepseisen bekijkt, is de hoeveelheid kennis die je moet hebben vrij groot. Het is eerder zo dat er hogere eisen aan de leraren worden gesteld en dat die daar niet altijd aan kunnen voldoen.

Nieuwe kennis deel ik graag met andere leraren. Ik geef minimaal een keer per jaar een presentatie buiten de afdeling. Laatst heb ik een presentatie gegeven over hoe ik met ICT werk op een congres voor leraren en ik geef ook wel presentaties op collega-ROC's. Ik vind dat leuk om te doen omdat je je successen en trouwens ook je mislukkingen kunt delen en bovendien leer je zelf weer veel van andere leraren.

Kinderen met problemen

Wat overigens wel een vooruitgang is, is dat er tegenwoordig meer voorzieningen zijn op school. Ik had het al over de ICT en er is bijvoorbeeld ook meer hulp op maatschappelijk vlak mogelijk. Als leerlingen bij het reguliere onderwijs problemen hebben kunnen ze daar terecht en al kunnen ze misschien niet altijd helpen, ze weten wel naar wie ze de leerlingen door moeten verwijzen.

Af en toe kwamen leerlingen wel eens bij me om hun problemen te bespreken, maar vaak ook niet. Mede vanwege de leeftijd laat ik het initiatief bij hen. Binnen het regulier onderwijs is je binding met je klas in de bbl-opleiding natuurlijk ook niet groot. De leerlingen zijn maar een dag op school en hebben dan vaak drie leraren, dus niemand bouwt echt een hechte band met zijn klas op. Pas als je leerlingen vaker in je klas hebt, kan dat wel gebeuren.

Bij het reguliere onderwijs had ik wel contact met ouders als er problemen waren, al kwamen de ouders van de probleemgevallen juist zelden op de ouderavond. Ik nam eventueel zelf contact met ze op of de problemen werden opgelost via het bedrijf waar ze vier dagen per week werkten en waar ze dus veel meer tijd doorbrachten dan op school. De chef-kok was voor die leerlingen vaak een grotere autoriteit dan hun ouders of hun leraren op school. Met vervelende ouders heb ik niet echt te maken gehad. Wel waren er soms afwezige ouders, degenen die hun kind op achttienjarige leeftijd het huis uit gooiden en dan voelde ik me wel eens machteloos.

Blijf in ontwikkeling

Ten slotte zou ik alle leraren willen aanraden zich te blijven ontwikkelen door middel van cursussen en workshops. Dat is voor mij in elk geval altijd een enorme verrijking geweest. Toen ik levensmiddelentechnologie studeerde, had ik al jaren studie achter de rug, maar daarna ben ik toch weer anders les gaan geven.

Geïnspireerd door deze studie ben ik steeds meer in processen

gaan werken, in plaats van in losse gerechten en technieken. Ik ging uit van de vraag wat iemand die een zelfstandig werkend kok wil worden allemaal nodig heeft en daar liet ik alle opdrachten op aansluiten. Zo werden al mijn lessen als het ware verbonden en werd het een coherenter geheel.